ԺԳ. ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 150 ՇԱԲԱԹ, 26 ԱՊՐԻԼ, 1900 10 ՄԱՅԻՍ 1317 26 ՆԻՍԱՆ 1316 9 ՄԱՅԻՍ (Ն. Տ.) 1900

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 75 դրշ. Վեցամսեայ 40 „

Գաւառներու համար { Տարեկան 100 „ Վեցամսեայ 50 „ Եռամսեայ 25 „

Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր. Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրէնութեան:

ԶԱՐԹԱՐԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

«زاغيك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه‌ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien „DZAGHIK“ Galata, Pérchémbé-Bazar Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ 10 ՓԱՐԱ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երուսաղէմի եւ շրջակայից առեւտրական հաղորդակցութիւնը արտաքին աշխարհի հետ տարուէ տարի կ'ուժգնի, կը բազմապատկուին եւ Պաղեստինի տնտեսական կացութիւնը կը բարդուածի։ Աշխարհի զանազան մասերէն եկող դացող ուխտաւորներու, այցելուներու հոսանքը մեծապէս նպաստած է Պաղեստինի առեւտրական ներկայ բարգաւաճ վիճակին։ Ատենօք ուխտաւորք իրենց պէտք եղած ամէն բաները հետերնին կը տանէին Եւրոպայէն, հիմա սակայն Եւրոպացի ուխտաւորը կամ այցելուն ճամբորդութեան փոքրիկ պայուսակը միայն ձեռքը չոգեւոր կը նստի եւ ամբողջ Պաղեստինեան ցամաքին վրայ կը գտնէ իր ուզած ուտելիքը, իր ուզած զիւրութիւնները՝ չնորհիւ վաճառականական կանոնաւոր հաղորդակցութեանց։ Ուխտաւորք եւ այցելուք իրենց Պաղեստինեան յիշատակ իրենց հետ Եւրոպա կը տանէին միայն սովորաբար քանի մը մասունքներ սուրբ տեղերէն, կամ որ մը քար կամ դրուագեալ փայտ, եւ ընդհանրապէս դրամ չէին ձգեր իրենց ետեւը։ Հիմա բոլոր ասոնք փոխուած են։ Արդի ուխտաւորը իր բարեպաշտական պարտաւորութիւնները կատարելէ ետք, Ս. Տեղեաց յուիսոյ եւ յիրկրպագութիւն երթալէ ետք, պատուական յաճախորդ մ'ալ է, դրամ կը ձգէ, վասն զի իր բոլոր ուզածները կը գտնէ եւ բնաւ չտեսածներն ալ կը գտնէ, պատուական նարինջէն բռնելով մինչեւ ոգեղմական անոյշ գինին, որ պան մը կը մոռնէ չամբանիան։ Անցեալ տարուան արտածմանց եւ ներածմանց ամբողջ գումարն եղած է 706,418 անգլ. ոսկի, նախորդ տարիէն 77,208 ոսկի աւելի, իսկ 1897ին արտածմանց եւ ներածմանց ամբողջ գումարը վերոյիշեալ գումարին կրկինէն ալ աւելի եղած է։ Իրաւ է որ վաճառականութեան համար ինչ ինչ դժուարութիւններ կան, զոր օրինակ՝ Եաֆայի նաւահանգստին ալեկոծ վիճակը, նաեւ կլիմային վատառողջութիւնը, բայց ուրիշ տարիէ ի վեր Եաֆա մասնաւոր երկաթուղով Երուսաղէմի կապուած ըլլալով, վաճառականութիւնն ալ երթալով կ'աւելնայ, թէեւ երկաթուղոյ ընկերութիւնն արտօնուած չէ իր վագոնները մինչեւ մաքսատան քով տանելու։ Կառավարութեան չնորհած զիւրութեանց համար է որ Պաղեստին այսպէս հետզհետէ վաճառականութեան աւելի կը բացուի, եթէ ոչ՝ Պաղեստին բոլորովին չի համապատասխաններ Ս. Գրոց նկարագրութեան թէ «երկիր որ բերէ զկաթն եւ զմեղր»։ Վերջին երեսուն տարիներուն մէջ երկրագործութիւնը մեծ մղում առած է վանքերու եւ բարեպաշտական հաստատութեանց թելադրութեամբ։ Ս. Գրոց մէջ Պաղեստինի համար ըսուած է նաեւ «երկիր ցորենոյ, գինւոյ եւ ձիթոյ», եւ զեռ այս երեքն ալ կ'արտադրէ, թէեւ առաջինէն շատ քիչ։ Զէյթին համար ալ անկում կայ, բայց անոր տեղն անցած է շուչման (սուսամ)։ Պաղեստին ա՛լ աւելի նշանաւոր է իրրեւ պտղատու ծառերու յարմար։ Իր բնակիչները պատճառ չունին իրենց նախնեաց պէս Եգիպտոսի սեմերուն կարօտը քաշելու, որովհետեւ անցեալ տարի Պաղեստին իր բնիկ պէտքերուն բաւէլէ զատ, 21,000 անգլ. ոսկի արժողութեամբ ալ սեր եւ ձմերուկ արտածած է։ Բայց Պաղեստին, մանաւանդ Եաֆա, նարինջի աւանդական երկիրն է։ Անգլիա մեծ յաճախորդն է այս մասին։ Անցեալ տարի նարինջի արտածման արդիւնքը 77,000 անգլ. ոսկիի կը հասնի։ Այս թիւ նախորդ տարիէն քիչ մը պակաս է, բայց մեծ զործունէութիւն ցոյց կը տրուի նոր նարինջենիներ տնկելու ծովեղերքը, ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ պտղատու ծառեր։ Պաղեստին ատենօք որթատունկերու երկիրն ալ էր — Ս. Գրոց մէջ Եսքոլի ողկոյզներն առակի կարգ անցած էին — եւ երկրին հարաւային մասին մէջ՝ որ այժմ անմշակ է, առատ այգիներ կային։ Իրաւ է որ հիմա երկու մարդու պէտք չկայ ողկոյզ մը շալակելու համար, բայց որթատունկը դարձեալ զիւրաւ կրնայ ածիլ եւ հնձանները կրնան հաստատուիլ խաղող կոխելու համար։

Պաղեստինի ամէնէն նոր եւ կարեւոր արտադրութիւնն եղած է ծխախոտը, զոր ընիկները կը պատրաստեն Դուրեէն շատ քիչ կը գնեն։ Բարիզն ալ շատ աւելցած է, որովհետեւ լուսաւորութեան գլխաւոր նիւթը միշտ քարիզն է Պաղեստինի մէջ։ Բրինձը, չաքարը, խաշոնն առաջին աստիճանին վրայ են, ինչպէս նաեւ բամպակը։

Պաղեստինի վաճառականութեան ամէնէն մեծ մասն Եգիպտոսի հետ է։ Ցորենաց երկրորդ կուսակ։ Անգլիա եւ Գերմանիա վեցերորդ եւ եօթներորդ են, բայց Գերմանիա, որ ամէն հրապարակի վրայ Անգլիոյ մրցակիցն է, հոս ալ առաջ կ'անցնի հետզհետէ։ Անգլիա Պաղեստինի բոլորտիկին մեծ մասը կը գնէ, եւ ի փոխարէն իր բրդեղէնները կը զրկէ որ գերմանականէն գերազանց են ամէն կերպով։ Պաղեստինի վաճառականութեան մեծ մասն անգլիական նաւերով կ'ըլլայ։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Քսիփոքաճի Երեւոյթ մը.—Թէ ինչպէս իւրարմէ բաժնուեցան երկու քայլեր.—Վիրաբուժական մեծ գործողութիւն մը։

Ի՞նչ կը նշանակէ Քսիփոքաճ։ Այս անունով կը ճանչցուին այն հրէշները որք իրարու կապուած կը ծնին։ Քսիփոքաճ յունական Քսիփոս բառէն կազմուած է. Քսիփոս կը նշանակէ խուրին սրածայր մասը։ Սովորաբար միացման դիծը լանջոսկրին վրայէն կ'անցնի եւ երկու մարմիններ, այնքան ամուր կերպով միացնող կէտը՝ միշտ տեսնուած է լանջոսկրին վերջաւորութիւնը վրայ, որ Թուրի նման սրածայր է։

Հիմա՝ պէտք է ձեզի ճանչցնել այդ երկու քոյրերը։

Այս հրէշները Պրազիլիոյ Ռիօ տը Եանէյրօ քաղաքին մէջ են։ Մին Ռոզալիա կը կոչուի, միւսը Մարիա։

Միզէոիքօրտիա հիւանդանոցին վիրաբուժարանը, Տոքթ. Ալվաս Ռամոս, կ'որոշէ երկու հրէշները իրարմէ բաժնել։ Այս յանդուգն գործողութիւնը կը կատարուի շատ յաջող պայմաններու մէջ։

Վիրաւորեալի մը սրտին քարը կարելի, պաշար մը հանել մարմնոյն վրայէն, որովայնային խոռոչէն դուրս հանել գնտակ մը, ասոնք օրքան դժուար գործողութիւններ ըլլան, չպիտի կրնաս երբեք հաւատարել երկու քոյրերու վրայ կատարուած յանդուգն փորձին։

Դիտէք այսպիսի գործողութիւն մը ինչպիսի պարագաներու մէջ կրնայ յաջողիլ։ Պէտք է որ երկու հրէշներուն ներքին գործարանները իրարմէ բաժնուած ըլլան. արտաքին մասին պէտք չէ որ կցուած ըլլան։

Ռէնթիկէնի ճառագայթները լուսաւորեցին այս կէտը եւ Ռոզալիա ու Մարիա թէպէտ արտաքուստ իրարու միացած էին, բայց ներքուստ ո՛չ. իւրաքանչիւրն իրեն յատուկ գործարաններն ունէր։

Վիրաբուժարանը երկու քոյրերուն մեծ քանակութեամբ իքօնիքրատ սպիտիք տուաւ. այս նիւթը երբ աղիքներուն եւ ստամոքսին մէջէն անցնի, զանոնք անթափանց մարմիններ կը ներկայացնէ Ռէնթիկէնի ճառագայթներուն հանդէպ։ Այսպէս այդ գործարաններու տուներակարը որոշակի յառաջ պիտի գար։

Ինչ որ եղաւ. երկու քոյրերն առանձինն ստամոքս եւ աղիք ունէին։ Կէտ մը միայն կը մնար մութ, անորոշ վիճակի մէջ։ Լեարդներն միացած էին թէ ոչ։ Ասոր համար անհրաժեշտ էր որովայնի խոռոչին վրայ գործողութիւն մը կատարել։

Մարմարիոնէ սեղանի մը վրայ պառկեցուցին երկու քոյրերը, Տոքթ. Ֆոստոս բրոսոֆորմիզ ըրաւ Մարիան, իսկ Տոքթ. Բոնթ՝ Ռոզալիան։ 20 վայրկեան թմրեալ մնացին, Ռոզալիա աջ կողմը, իսկ Մարիա ձախ կողմը։

Առաջին ճեղքը սկսաւ Ռոզալիայի փորին վրայէն 6 սանթիմէթր երկայնութեամբ, կորագիծ, եւ հասաւ մինչեւ Մարիայի փորին վրայ։ Աղիքները եւ ստամոքսը որոշակի տեսնուեցան. զանոնք պատող թաղանթին մէջէն որ այնքան բարակ է, տեսաւ երկու լեարդները, իրարմէ անջատ, վեցերորդ եւ եօթներորդ կողերուն տակ։

Երկրորդ եւ ամէնէն մթին կէտն ալ կը լուսաւորուէր, երկու քոյրերուն լեարդները իրարու հետ չէին կցուած։

Այս վտանգաւոր գործողութիւնը յաջող տարուեցաւ անհաւատալի արագութեամբ, չպիտի կրնանք մանրամասնութեանց մէջ մանել, որք աւելի բժիշկը կը շահադրգռեն քան ընթերցողը։ Բայց երբ Ռոզալիա ու Մարիա արթնցան, շատ զարմացան. երկուքն ալ առանձին անկողիններու մէջ կը գտնուէին, առաջին անգամ ըլլալով։ Զարթնումին ներկայ եղող բժիշկներէն մին իր տեղեկագրին մէջ ըսեր է թէ Ռոզալիայի առաջին շարժումն եղած է քրոջը քով երթալ։ Այսպէս անգամ մ'ալ չի՞ հաստատուիր թէ սովորութիւնը երկրորդ բնութիւն մը կ'ըլլայ։

Մ. Դ. ՄՕԶԵԱՆ

ԵՐԳՈՒԹԵԼ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

(Շար. երեկի թիւին եւ վերջ)

«Ձիրդ այս իրիկուան նման դեղեցիկ իրիկուն մըն էր։ Տամեսթը տարուէ ի այն ատեն եւ դպրոցական։ Ամբողջ էութիւնով ու բնական հակումով դպրոցական բաներն պատիրացուցիր։ Սէրը՝ երկար տասնեակի մը նման մտքիս կեդրոնէն ուղղակի զբաղերու, մանաւանդ դպրոցական դասերու վրայ կեդրոնացուցած՝ շատ հաղուագիւտ բան էր զանոնք ձգելս եւ ուրիշ զբաղումով մը պարապիլս։ Ի հարկէ ուսուցիչներ պիտի ունենայի ինձի համակրող. ու ծանոթքս ալ հաւաքումներու տակն զիս իրենց զաւակ ունենալնին մասնաւոր հրապուրութեամբ կը ծանուցանէին։ Սակայն այդ իրիկունը անսովոր ու տարօրինակ թելադրանքէ մը աղդուած՝ ձգած էի զրքերս, դպրոցականի դասական պատրասութիւններս, եւ մեր տան դէմ առ դէմ գտնուող պարտէզին ածուներուն մէջ քայլտմբոլը կը դեգերէի՝ կանանչի ու բուրումնավէտութեան զգլխիչ տատանումներէն խելայեղ ու գինով։ Երազի մը թաղած անուշ տպաւորութեան պէս կը վերցնէի նախորդ իրիկուան իմ եւ անոր անակնկալ հանդիպումը այդ պարտէզին մէջ, երբ նոյնը, զոր երազ կը կոչէի քիչ մը առաջ, իրականացաւ վերտին։ Պարտէզին խորհուրդներէ ծածկուած գնտակէն աղջիկը յանկարծ ներս թռաւ տնտիպ օրէն՝ թիթեռնիկի մը պէս թեթեւաշարժ...։

«Շա՛տ երկար պիտի ըլլայ հոս մեր զաղտնի պատմութիւնը, մեծանձն խոստովանութիւններն ու ապագայի խոստումները յիշելը։ Պատանեկան անրիծ սէր մը կ'արտասանէր որպէս ու այնպէս կը կարծէի զինքն ալ կը խորհիմ երբեմն այդ հին օրերուս վրայ, եռանդուն սէրս հանդէպ այդ թիթեռնիկ-աղջկան, ցորեկները թափառիկ կեանքս, ու անցուցած երկար անքուն գիշերներս։ Անօրինակ բարեխառնում մը զգացած էի սրտիս տակ, որ կ'ելեւէջէր հո՛ն, անհուն թափով։ Ու երբեմն հոգեկանօրէն զայն քննելով, կեղեւէն անցնելով դէպ ի ներս, բուռն մորմոքը կը զդայի ու հոգեւոր պաշտում հանդէպ սրտիս այդ նոր եկաւորին։ Ու ինչ որ հիմա տրտում զմայլանքով մը կը յիշեմ ամէնէն աւելի՝ մեր լոին երդումն էր, որ գարնան իրիկնամուտին իրենց տան պարտէզին կանանչներուն խորը ըրինք ձեռք ձեռքի, շրթունք շրթունքի։ Ցաւախառնի երդումն էր ան։ Նիւթական աշխարհը բնա՛ւ չէինք մտաբերեր՝ երազային աշխարհներու մէջ մոլորած։ Այդ առջի սէրս զիս գինովցուցած, ընչովին գինովցուցած էր։ Իր գիրկը կը թափէի բոլո՛ր անուշ խոհերս, ու սրտիս պաշտումն համբուրելս՝ իրեն նուիրած։ Ցորեկը մտածումներուս առարկան, ու գիշերն ալ երազս զիցուէին՝ այդ աղջիկը, այդ թիթեռնի՛կ—աղջիկը։

«Երկար ատեն չէր որ մեզի դրացի էին եկած անոնք, հազիւ քանի մը շաբաթ. ու այդ միջոցին առիթը ունեցայ անոնց կեանքին ու ընտանիկան գիրքին վրայ բաւական տեղեկութիւններ ստանալու։ Քաղքին բարեկեցիկ ընտանիք մը, որ ամառնային պտոյտներու համար գիւղը նախընտրած էին։ Ընտանիքին երիցագոյն անդամները լուրջ ու տիպար քաղաքացիներ՝ պարզ զիւղացիներուն մատչելի չէին թուեր։ Սակայն իրը դրացի ընկեր՝ թաղտարած էին իրենց տան, որ ժամանակը ինձի հետ անցընէ։ Այս կերպով առիթը ունեցայ այդ տունէն ներս մտնելու, ուր սիրտս՝ մատաղ աղջկան սրտին հետ կապուեցաւ։ Խուզարկու աչքերով կռահեցի թէ ան իր շարժումները կը նրբացնէր ինձ հանդէպ, ու ես անսովոր խառնվք մը կը զդայի սրտիս տակ իր ներկայութեանը . . . ։ Իրարու մտերիմ եղած էինք քիչ ատենէն։ Մտերիմ այնպէս ինչպէս կը սկսին բոլոր անդէպ սիրողները։

«Եւ լոյսի յորդ ճառագայթում մը եկած ինկած էր սրտիս անձուկ պատուհանէն ներս՝ իր փայլումովն անոր անդորրանքը խռովելու, անոր հանդարտ, աղջամղջային մթութեանը հրատրում տալու։ Այդ խլրատումն հիմնովին զոդաց էութիւնս։ Ու այդ ցնցումէն խանդավառող կայծին՝ հետզհետէ սրտիս ծալքերուն մէջ ներմուծուիլը կ'ըզդայի հիմակ, երբ անակնկալ պատահար մը եկաւ վեր ի վայր յուզել էութիւնս, ու քայքայել սիրոյս անրջեղէն չէնքը, որուն փլուզումին չէի կասկածեր նախապէս ընտ՛ս, այնքա՛ն հաստատուն, այնքա՛ն հիմնուժեղ կարծած էի զայն։ Առաւ մը չգիտեմ ինչ պատճառով՝ մեզի դրացնութենէ բաժնուիլ կը պատրաստուէր այդ ընտանիքը։ Մտածէ՛ թէ ինչ դառնութեամբ ակամա-

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ԵՒ ՕՐԱՆԺ

ԳԱԼԻՒԹ Դ. (34)

ԲԱՐԵՑՈՅՍԻ ԴԱՂԹԱՎԱՅՐ

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ 1896ի

Հասոյթ	Ա. Ո.
Մաքսատուն	2,437,678
Հասոյթի եւ վաճառում հողերու	130,089
Տուրք հիւղակներու վրայ	78,502
Տուրք	146,538
Դրոշմատուրք	323,738
Հանր. կալուածներու վաճառում	50,667
Հանքերը	30,507
Վճարում	92,230
Տոկոս եւ բրիմ	84,725
Հասոյթ	Ա. Ո.
Երկաթուղի	3,496,763
Հեռագրատուն	129,890
Թղթատուն	294,068
Ուրիշ հասոյթներ	94,572
Ծախք	Ա. Ո.
Հանրային պարտք	1,255,231
Խորհրդարանի ծախք	239,690
Վարչութիւն	166,066
Բժշկական ծախք	167,512
Հանրային կրթութիւն	212,838
Դատական ծախք	644,546
Հանրային հողեր	624,981
Երկաթուղի	1,940,570
Հեռագրական ծախք	202,077
Թղթատարութիւն	272,508
Հանրային շինութիւններ	340,482
Ռնիկ	249,767
Քաղաքապահ զօրք	375,588
Ուրիշ ծախքեր	360,550

Հասոյթի առաւելութիւն 537,579 անգլ. ոսկի։

Հանրային Պարտքի գումարը մինչեւ 1896 Հոկտ. 31 ճիշտ 27,396,805 անգլ.-ոսկի էր, որուն 24,728,788ը՝ կը վերաբերէր կառավարութեան, 2,668,017ը՝ հանրային շինութեանց եւ քաղաքներուն պարտքն էր։ Պարտքին իրը տոկոս կը վճարուի 1,243,803 անգլ. ոսկի։ 1875էն ի վեր, Բարեյոյսի գաղթավայրին հանրային պարտքը տասնապատկուած է։ Բայց տոկոսին տակը որ այն ատեն 100ին 6էր զրեթէ, 3½—4ի իջեցած է այսօր։ Բար քաղաքին պարտքը 650,000 ոսկի է։

Երկաթուղի.— Երկաթուղիներու շինութեանց համար մինչեւ 1896 թուականը 20,790,288 ոսկի ծախսուած է։ Երկաթուղիներու զուտ հասոյթին է հիմա 100ին 8½, 1895ին 100ին 7ն էր, իսկ 1894ին 100ին 5. հետեւապէս հասոյթի զգալի առաւելութիւն մը կայ երկաթուղիներու շահագործման մէջ։ Ցարդ չինուած երկաթուղիներուն երկարութիւնն է 2253 մղոն է։ Երկաթուղիներու ընդհ. հասոյթը 1896ին եղած է 4,870,561 անգլ. ոսկի, իսկ ծախքը՝ 1,921,809 ոսկի։ Կառավարութեան սեփականութիւնն եղող երկաթուղիի դծերէն զատ, 250 մղոն երկարութեամբ փոքր դծեր ալ կան։

Դրամագոյներ.—Գլխաւոր դրամատուներն են «Ագանտարա Պանք օֆ Սաութ Ափրիքա», որուն դրամագլուխն է 4,000,000 անգլ. ոսկի. պահեստի դումարն է 760,000 ոսկի։ Հարաւ-Ափրիկէի ամէնէն կարեւոր դրամատունն է եւ շատ մը մասնաճիւղեր ունի Հարաւ-Ափրիկէի այլեւայլ քաղաքներուն մէջ։ Միւս դրամատուններն են Պանք օֆ Ափրիքա, 1,575,000 անգլ. ոսկի դրամագլխով, Նասիոնալ Պանք օֆ Ափրիքա Սաութ 4,000,000 ոսկի դրամագլխով, եւայլն։

ԲԱՐԵՑՈՅՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ներածում

	1897 Ֆրանք	1898 Ֆրանք
Վաճառք	402,390,900	381,623,725
Կառավարական տպրանք	36,028,475	33,910,125
	438,419,375	415,533,850

Արտածում

	1897 Ֆր.	1898 Ֆր.
Արտածում	204,603,375	217,951,025
Վերարտածում	6,506,075	7,773,250
	211,109,450	225,724,275

(Շարունակելի)

տես էի ատոր։ Սակայն կը կարծէի միւս կողմանէ թէմեր սէրն այդքան չնչին չէր որ պարզ բնակարանի փոփոխումէն ինքն ալ փոխուէր . . . ։ Այսպէս կը մտածէի դեռ երբ Թիֆլեանցի-աղջիկը, հիմա սրտս կէ՛սը, հրեշտա՛կ մը ինձ համար, ինծի յանձնեց թղթի կտո՛ր մը ու առանց բառ մը արտասանելու հեռացա՛ւ... ըսել ուզելով թէ հո՛ն, այդ թղթի կտորին մէջն էր իր հարցը, իր պատասխանը։ Բայց ինչ էր այս առեղծուածին լուծումը։ Փոթորիկը պայթեցաւ մէ՛նչ։ Ու չդիտեմ ինչ ատենապով բացի ու կարող եղայ կարդալ այդ տոմսը զոր եղայրը կ'ստորագրէր։ Ա՜հ այդ թուղթը, զոր պահած եմ առաջին սիրոյս իբր յիշատակ. մտիկ ըրէ՝.

«Պարո՛ն,—Այն խորհրդաւոր շարժուձեւին հանդէպ՝ զոր կը փոխանակէիք քրոջս միամտութենէն օգտուելով, իբրեւ ծնողք իրենց վերապահելով իրաւունքը սասիկ յանդիմանութեան, հայրս ու մայրս վճռած են անմիջապէս հեռացնել ձեր սիրուհին այս կողմերէն, որով մեր ամառնային բնակութիւնը ձեզմէ բոլորովին անծանօթ վայր մը պիտի փոխադրենք, որուն մ'ար ըլլալուն առանց հետաքրքրուելու մտադրեցէք քրոջս վրայ ա՛լ բան մը չխորհիլ, հակառակ պարագային մէջ անկարդութիւն չպատճառելու համար»

«. . . Ինչ էր անցած, ինչ էր դարձած ընտանիքին մէջեւ «իմ պատճառովս», որ իմ հասցէիս զրել տուած էր այդ Ջանջախիչ նամակը։ Զուզեցի իմանալ։ Անկէց ի վեր տասնակէ մը աւելի տարիներ սահած, անցած են, ու ես իմ թիֆլեանցի աղջկան ըրած նուիրական երդումս վերյիշելով ամէ՛ն անգամ, նման պարագաներու մէջ, կ'ուզեմ խոյս տալ ուրիշի մը հետ նոյն երդումը վերակրկնելու հարկէն . . . »։

Մ. Ց. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ
ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ

(Մայիս 4)

Պատերազմի կէզրոնէն վերջին հեռագիրները կը հաստատեն թէ Զօր. Համիլդըն Լորա Ռոպէրդսի աջակողմը պաշտպանելու պաշտօն ունի։ Հուդնէքի մէջ իր յաջողութիւն մեծ հետեւանքներ կրնայ ունենալ, ո՛չ թէ անոր համար որ մեծ յաղթութիւն մ'է սպաննուածներուն եւ վիրաւորներուն թիւը չափելով, այլ որովհետեւ այդ գիրքը Անգլիացւոց ձեռքը կը ձգէ կարեւոր կէտ մը դէպ ի հիւսիս ճամբուն վրայ, ուրկէց Լորա Ռոպէրդսի զինուորք կրնան յառաջանալ ի Պրանտֆորդ, կամ Պրանտֆորդէ նահանջող Պոէրներուն ճամբան կտրել։ Դեռևներուն չատ խորտուբորտ են, եւ պոէրական կռուի մէթոտներուն յարմար բազմաթիւ գիրքեր կան։ Այսու հանդերձ անոնց կորուստներուն փոքր թիւը նկատի առնելով, կ'երեւի թէ բուռն յամառութեամբ չեն գիմադրեր։ Արդէն Պոէրներուն նպատակն է յոգնեցնել Անգլիացի յառաջապահները, եւ անոնց հեւքը չկորնցնել, տեսնելու համար թէ անոնք ո՞ր կողմ կ'երթան։ Կ'ըսուի թէ պոէրական թնդանօթները կրնան մինչեւ 10,000 եարտա հեռուն ռումբ նետել, բայց իրարու ա՛նքան մօտ թշնամիներուն համար ա՛յսքան հեռու նետող կրակը վնասէն դատ օգուտ չունի։

Առ այժմ, Զօր. Համիլդըն կեցած է ի Եաքոպսրուտ, Հուդնէքի հիւսիսային կողմն քիչ մը հեռի, 25 մղոն ալ Զօր. Դըքքրի բանած գիրքէն հեռու։ Սկզբնական կիսաբաժինը յառաջ կը քալէ Վալ Բրանցէ, որ Մօտարը դեռևն մօտ է, Պլէօմֆոնտէյն-Թասանչու ճամբուն վրայ։ Կիսաբաժինը պիտի միանայ Զօր. Համիլդընի ինեներորդ զօրաբաժնին՝ որ Եաքոպսրուտէ վեր կը քալէ։ Վեցերորդ զօրաբաժինն ալ Բարի Սայմինկէն քիչ մը առաջ կը քալէ, եւ մեռասանեւերորդ զօրաբաժինն ալ Պլէօմֆոնտէյնէն ճամբայ ելած է դէպ ի հիւսիս Զօր. Զէրմայա դեռ Տէվէտսորը կը զրաղուի, ուրկէց իր զօրաբաժինէն մարդիկ զրկեց օգնելու ա՛յն կարաւանին որուն վրայ յարձակեցան Պոէրք Տէվէտսորի եւ Թասանչուի մէջեւ։ Լորա Ռոպէրդսի ամբողջ զօրաբաժիններէն միայն Զօր. Պրէսլինդի եւ Զօր. Հարդի զօրաբաժիններուն զտնուած բան տեղը չի գիտցուիր։ Քանի մը օր առաջ կ'ըսուէր թէ Զօր. Պրէսլինդ Թասանչու կ'երթայ։ Եթէ այսպէս էր, մինչեւ հիմա հոն հասնիլը պիտի ծանուցուէր։ Որովհետեւ այս մասին բան մը չլսուեցաւ, աւելի հաւանական է որ դէպ ի արեւելք զացած ըլլայ, կա՛մ ի Լէսպրանտ կամ ուրիշ կողմ՝ Թասանչուի եռեւը մնացած Պոէրներուն դէմ կռուելու համար։ Զօր. Հարդ կրնայ Քիմպրլի փոխադրուած ըլլալ, ուր կը դանուի արդէն սասներորդ զօրաբաժինն միւս կիսաբաժինը։

Այսպէս Պլէօմֆոնտայնէն յառաջխաղացումն հիմա սկսելու վրայ է։ Եթէ իրօք Պոէրք Լորա Ռոպէրդսի աջակողմէն ետ քաշուելու վրայ են, ամբողջ բանակը կրնայ դէպ ի առաջ շարժիլ, բայց եթէ Թասպանչուի եւ Լէսպրանտի մէջեւ տակաւին բազմաթիւ Պոէրներ կան, այն ատեն Լորա Ռոպէրդս կ'ստիպուի նախ անոնց հետ իր զօրքը կարգադրել, կամ բաւական թուով զօրք թողուլ ի Թասպանչու՝ արգիլելու համար որ թշնամիք չխանգարեն հաղորդակցութիւնները։ Բայց եթէ նոյն իսկ այս նպատակաւ երրորդ եւ ութերորդ զօրաբաժինները Թասպանչու ձգուին, Լորա Ռոպէրդս կ'ունենայ իրեն հետ վեցերորդ, եօթներորդ, ինեներորդ եւ մեռասաներորդ զօրաբաժինները, որք կը բաւեն նախատեսուած դիմադրութեան համար։

Պոէրք պիտի դիմադրե՞ն։ Կարծիքները, լուրերը կը տարբերին։ Կրնան դիմադրել ի Պրանտֆորդ, կամ անկէց ետ քաշուիլ եւ Քրուտդատը պաշտպանել, զոր շաբաթներէ ի վեր արդէն գիշեր ցերեկ կը պատրաստեն, եւ ուր բաւական թուով թնդանօթներ ալ ունին։ (Արդէն վերջին հեռագրերը ծանուցին թէ Պոէրք ընաւ չեն դիմադրած ի Պրանտֆորդ)։ Կ'երեւի թէ Պոէրք դիտմամբ հոս ու հոն կը դիմադրեն Անգլիացւոց, որպէս զի իրենց կարաւանները, պարենաւորման սայլերը ժամանակ դտնեն բոլորովին քաշուելու Օրանժի սահմաններէն։ Եթէ այսպէս է, իրենց վագոնները Վինպուրկ (Ուինպուրկ) հասնելուն պէս, ամբողջ թշնամիք պիտի քաշուին Անգլիացւոց առջեւէն։ (Վերջին հեռագրերուն նայելով, ճիշդ Սգանտարի գինուորական խմբագրին ըսածներուն պէս եղած են գործերը)։ Դարձեալ զրոյց կը չրջի թէ Օրանժեան եւ Թրանսվալեան Պոէրներուն միջեւ դժտութիւն ծագեր է։ Երկու պետութեանց ջորիներն ալ չատ դէշ վիճակի մէջ են, եւ յայտնի է որ դաշնակից Պոէրք պիտի չկրնան իրենց առաջին կորովով դիմադրել անգլ. յառաջխաղացման։

Երբ յառաջխաղացումն սկսի անդամ մը, Նագալէն ալ լուր պիտի տանին։ Եթէ Լորա Ռոպէրդսի զինուորք առաջ քալելու պատրաստ են, Սըր Ռոպերդ Պուլլըրի զօրքերն ալ առաջ քալելու պատրաստ պէտք է ըլլան, որովհետեւ տասն եւ հինգ օրուան աւելի պատրաստութիւն մ'ունին Լորա Ռոպէրդսի վրայ։ Պէտք է երկու կողմէն միանդամայն արշաւել Թրանսվալի վրայ, եւ որովհետեւ Օրանժի եւ Նագալի մէջ Անգլիացւոց ունեցած բանակներէն իւրաքանչիւրը բոլոր Պոէրներուն թիւէն աւելի է, պատճառ չկայ որ Նագալի բանակը անգործութեան մէջ մնայ ինն չաբաթէ ի վեր։ Կրնայ թշնամին ճակատէն զարնել, եւ միւսնոյն ժամանակ մաս մը զօրք թողուլ Տրաքէն լերանց կիրճերը դիտելու համար։ Պոէրք ո՛րքան որ զիւրաշարժ են, չեն կրնար միւսնոյն ատեն մէկէ աւելի տեղ ըլլալ։ Անոնք կարդտաղ չեն բաղին մեր հանկըցած խմաւորվ։ Եթէ Լորա Ռոպէրդս ուղղակի առաջ քալէ, թէ՛ Տրաքէնսպէրկի եւ թէ Պիկըրսպէրկի Պոէրք բնակնարար ետ պիտի քաշուին. եւ ո՛րչափ չատ ըլլայ այս ետ քաշուիլը, ա՛յնչափ աղէկ է։ Բայց ո՞վ կրնայ ըմբռնել Պուլլըրի հաշիւները։ Իր յառաջխաղացումէ ո՛չ միայն թշնամին Նագալէն զուրս պիտի քշէ, այլ Օրանժի Պոէրներուն նահանջի դիծին ալ պիտի սպառնայ։ Անցնելիք հեռաւորութիւնները մեծ են, եւ հետեւաբար կարելի չէ չուտով ձեռք ձգել արդիւնքները։

Մէկ քանի եկած տեղեկութիւնք կ'ապացուցանեն թէ պահակաշրջք զեռ քաջարար կը գիմադրեն, եւ գնդ. Պատէն-Բաուլի հեռագիրներուն կէսէ կէտ զրկուելը կը ցուցնէ թէ պաշարման չղթան քիչ մը ակարացած է։ Սըր Ալֆրէտ Միլնրը խմացուց Բիմպրլիի քաղաքապետին թէ ամէն ջանք պիտի ըլլայ քաղաքն ազատելու։ Բիմպրլիի շրջակայքը բազմաթիւ զինուորք կան այս նպատակաւ։ Ամբողջ առաջին զօրաբաժինն հոն է, ինչպէս նաեւ տասներորդին ալ կէսը, թողունք կամաւորաց դունդերը։ Եթէ մինչեւ հիմա արշաւելու մտքին առաջ քալած չէ, կ'սպասուի որ Պուլլրը Պոլոֆի եւ Բրիսպիանայի մէջէն Պոէրներուն ետեւն անցնի եւ զրաղողութեան ուղղակի դիծը բացուի։ Դիւրաւար է ըմբռնել թէ թշնամին ինչ նպատակաւ Ֆօրդին Սպրիմի պէս կէտեր բռնած է։ Պոէրներուն համար աւելի նպաստաւոր էր իրենց ոյժերը կենդրոնացնել պաշարման վրայ քան զանոնք ցրուել, ինչպէս որ կ'ընեն։ Բայց պէտք է աղաղել Մէֆքինկը, երբ դեռ անօթութիւնը ստիպած չէ զՊատէն Բաուլը տեղի տալ։

ՄԷՖԲԻՆԿԻ ՎԻՃԱԿԸ. — Ապրիլ 19. — «Պաշարման տեւողութիւնը կախում ունի ուտելիքի խնդրէն։ Բաղաքին մէջ 9000 բերան կան, սեւամորթ եւ սպիտակամորթ։ Սպիտակամորթ այր մարդոց ամբողջ թիւն է 1150. սպիտակամորթ կանայք՝ 400. սպիտակամորթ տղաք՝ 300։ Զանազան սեւամորթներէն երիկ մարդիկ՝ 2000. կանայք՝ 2000 եւ տղաք՝ 3000։ Օրական պաշարները չատ կարճեցուցած ենք. մէկ քառորդ ունկի թէյ կուտանք, մէկ ունկի շաքար, կէս ունկի աղ, կէս ունկի խառնէ, քիչ մը պղպեղ, մէկ ունկի թուրչի, մէկ լիտր թարմ բանջարեղէն, երկու ունկի բրինձ, երկու ունկի ծեծած սիսեռ։ Թուրչի, թարմ բանջարեղէն, սիսեռ եւ բրինձ փոխն ի փոխ կը տրուին։ Թէյը չատ քիչցած է։ Սպիտակամորթներուն համար այլ եւս բրինձ չկայ, որովհետեւ 120 հնդիկ եւ չինացի ունինք որք միայն բրինձ կուտեն, անոնց կուտանք միայն, քիչ մ'ալ սպիտակամորթ աղոց եւ կիներուն»։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՐԻՒԿԷՐ Ի ԼՈՆՏՈՆ. — Վիեննայէ կը հեռագրուի թէ Թրանսվալի Հանրապետութեան նախագահ Քրիւկէր Լոնտոն պիտի դայ հաշտութիւն խնդրելու համար . . . ։

ԼԱՆԴՈՐՈՆԻ, ԼՈՐՏ ՌՈՊԷՐԴՍԻ ԵՒ ՊՈՒԼԼԸՐԻ ՄԻՋԵՒ ՀԵՌԱԳՐԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Հարաւ-Ափրիկէի վերին հրամատարին ծանօթ եւ համբաւաւոր քննադատական հեռագիրն Երեսփ. Ժողովին մէջ բազմաթիւ հարցասնդուններու պատճառ եղած է։ Պատերազմական նախարարին այս մասին ըրած յայտարարութենէն կը հասկցուի թէ ինք Մարտ 28ին Լորա Ռոպէրդսի հեռագիր է թէ անկարելի է իրեն հեռագրին կցուած եւ Սրիոն Բոլի ճակատամարտին վերաբերեալ պաշտօնական թղթերուն ամէնքը հրատարակել։ Բայց ատոր, խնդրեր է նաեւ որ կամ անոնց մէկ մասը միայն հրատարակէ եւ կամ Պուլլըր հասարակութեան համար ուրիշ խմաստով հեռագիր մը խմբագրէ։ Պուլլըր բացարձակապէս մերժեր է այս տարօրինակ առաջարկին համակերպիլ եւ իր խմբագրելիք հեռագրին մէջ Լորա Ռոպէրդսի ուղած դիտողութիւններն աւելցնել։ Ատոր վրայ Պատերազմական նախարարը Ապրիլ 17ին իր առջի դաղտիարին հաւատարիմ՝ Լորա Ռոպէրդսի տեղեկագիր-հեռագրէն միայն մէկ երկու մասերը հրատարակել տուաւ։ Լոնտոնի մէջ այս յայտարարութիւնն ահագին իրարանցման եւ զանազան զրոյցներու ծնունդ տուաւ. ամէնքն ալ Պուլլըրի զինուորական ուղղամտութիւնը կը գովին։

—«Թայմզ» կ'ըսէ թէ «այդ մասին որուած ամէն մեկնութիւն աւելորդ է. այդ թղթակցութիւնը ցոյց կուտայ թէ պատերազմական նախարարութիւնը վերին հրամատարին վրայ ձգել կ'ուզէ այն պատասխանատուութիւնը, որ կառավարութեան վրայ կը ծանրանայ»։

«Տէյլի Կրաֆիք» սա կարծիքը կը յայտնէ. «Սրիոն Բոլի զործին վերաբերեալ հեռագիրներու հրատարակութիւնը կասկած պիտի արթնցնէ հանրութեան մէջ. տակիա կ'ապացուցանէ թէ պատերազմական պաշտօնատան մէջ չփոխուիր մը կը տիրէ, ինչ որ ներկայ տագնապին մէջ, կրնայ մեծ ազէտներու ծնունդ տալ»։

«Ագանտարա» միայն կը պաշտպանէ կառավարութիւնը։

ԱՆԳԼ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ.—Պահպանողական երեսփոխան Սըր Հարի Հաւուրտ Պատերազմական զործոց նախարարին խորհրդական՝ Պ. Ուինսէմի յիշեցուց թէ Լորա Մրիոնէն յիշատակարան մը կանգնած է գնդապետ Վիլլուտ Մատէյլի, այդ «վարձկան զինուորին» համար Աւելի պատշաճ չէր ըլլա՞ր որ այդ յիշատակարանին կանգնումը յետաձգուէր պատերազմին յետոյ, ուուցլյուց։

Պ. Ուինսէմ, Ժողովին ծափահարութեանց մէջտեղ, պատասխանեց թէ այդ մասին ա՛ւ է տեղեկագիր չէր ստացած, մանաւանդ թէ ա՛ւ է պատճառ չկար որ քաղ զինուորի մը այդպիսի յիշատակարան մը չկանգնի ուրիշ քաղ զինուորի մը։

—Անգլ. Խորհրդարանին մէջ Մր. Հարուտ Պ. Կոչրնի հարցուց թէ, ուրիշ պետութեանց նման, Անգլիա ալ նոր Թորրիի մը փորձը պիտի ընէ՞։ Մր. Կոչրն պատասխանեց թէ ա՛ւ է փորձ չէր եղած Անգլիոյ կողմէ, բայց ամենայն աչալրջութեամբ ուրիշ Պետութեանց փորձերուն կը հետեւի։

Պ. Մաքնէլ խմացուց թէ դանիին 11 անդամները 17 եկմտական ու առեւտրական ընկերութեանց տնօրէններ են։ Մր. Պալֆուր պատասխանեց թէ այդ հարցման երկիցս պատասխանած էր 1895ին, երեք անդամ 1898ին եւ երկու անդամ 1899ին եւ թէ չէր կրնար իր ըսածներուն վրայ բան մը աւելցնել։

—Արմատական Մր. Պրամսոն անդամ ընտրուեցաւ Երեսփ. Ժողովին, պահպանողական Պ. Բլըֆի տեղ, որ 9691 քուէ վաստկեցաւ իր հակառակորդին 10,301 քուէին դէմ։ Այդ տեղը արմատական կուսակցութեան կը վերաբերէր արդէն, բայց լրագիրները կ'ըսեն թէ կառավարութիւնը իր ընտրելիին յաջողութեան վրայ վստահ էր։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՓՐԻԿԷ. — Պատերազմական պաշտօնատունը անցեալ չաբթաթ 100,000 փամփուշտ զրկեց Արեւմտեան Ափրիկէ եւ կը պատրաստուի ուրիշ ռազմամթերք ալ զրկելու։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԱՑԹԱԿԱԳՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Ռաբէլ Թերթը նոր դայթակղութիւն մը կը ծանուցանէ։ Երեսփոխան մը կաշառքի փոխարէն ի նպաստ առեւտրական տան մը յաջողեր է Առեւտրական Նախարարէն կարեւոր զիջումներ ձեռք ձգել։ Արուեստանոցէսի մէջ ընդարձակ գետին եւ բացառիկ տնօրինութիւններ տանելու համար այդ ընկերութիւնը 100,000 ֆրանք խոստացեր է երեսփոխանին, որուն 20,000ը արդէն վճարուեր է։ Ընկալարին կարծիքը ընկերութեան կեդրոնական վարչութեան հաշուակալութեան գիւանին մէջ գտնուեր է։ Երեսփոխանը խօսքը չպահելուն՝ ընկերութիւնը դատավարութեան պիտի դիմէ։ Էքլէր այս գործին նկատմամբ տուած տեղեկութիւններուն մէջ կը յայտարարէ թէ կաշառք տուող ընկերութիւնն է Ֆրանսական Հնդկաց ընկերութիւնը։ Կաշառակեր երեսփոխանին անունը դեռ յայտնի չէ։

ՀՐԵԱՑՔ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ. — Ֆէրտինանտ Իշխանը Պուլկարիոյ բոլոր Հրէից բարեւնպաստ անուանեց Մահմատանի Տիւքօվար քաղաքին Հրեայ հասարակութեան բարին, Տր. Երէնբրայտ Իշխանն իր ներկայութեան ընդունելով զայն, փափաք յայտնեց որ Պուլկարիա բնակող զանազան հոգեւոր հասարակութիւնք խաղաղութեամբ ապրին, եւ բաւ թէ Հրեայք Պուլկարներուն բոլոր կրաւունքները կը վայելեն։

ՊԵՐԼԻՆԻ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ.—Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր անցնելիք պողոտային ճիշտ կեդրոնը կը բարձրանայ ֆրանսական դեսպանատան շքեղ պալատը։ Պերլինի մէջ ամենքը հետաքրքրութեամբ կը սպասէին թէ Ֆրանսա՝ Աւստրիոյ կայսեր այցելութեան եւ գահժառանգին չափաւորութեան հանդէսներուն ժամանակ ինչպէս իր ներկայացուցչին պալատը պիտի զարդարէ։ Հանրային եւ մասնաւորներուն ինչպէս նաեւ բոլոր միւս դեսպանատուններուն մէջ ամենէն աւելի աչքի կը զարնէր ֆրանսականը, որուն ճակատը վերէն վար եռագոյն կտաւով, սպիտակ եւ կարմիր բնական ծաղիկներով զարդարուած էր։ Պալատին մեծ պատշգամին ֆրանսական մեսաքսաթել զրօշակն ալ կախուած է։ զրօշին երկայնութիւնն էր 8 մէտր։ Դեսպանատան պատուհանները Ֆրանսայէներով լեցուն էր. երկու կայսերաց անցքին ժամանակ Ֆրանսացւոց ծափահարութիւններն օդը կը թնդացնէին։ Պերլինի մէջ չատ դիտուեցաւ Ֆրանսայի դեսպանատան այս ընթացքը, պաշտօնական շրջանակներու ալ չատ գոհունակութիւն պատճառած է։

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍՐ ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԱՐԷՇԱԼ.—Եւրոպայի մէջ Գերման կայսեր աւստրիական բանակին Մարէշալ անուանուելը խորին ազդեցութիւն յառաջ բերած է։ Այս անուամբ Գերման կայսրն իրաւունք կ'ունենայ նոյն իսկ իր երկրին մէջ աւստրիական բանակին հրամայական ուղղել ժամանակ հարկիր։ Աւստրիական եւ գերմանական բանակներուն մէջ նոր կապ մ'ալ հաստատուած է։ Գերման կայսեր զինուորական վերջին յառաջխաղացութիւնը 1870 Օգոստոս 28ին եղած է։ Բրուսիական արքայական դերդաստանին մէջ առաջին անդամն է որ Հոհենցոլլըր իշխան մը որ եւ է օտար պետութեան մը բանակին ամենէն բարձր եւ վերին հրամատարութեան աստիճանին բարձրացած ըլլայ։ Աւստրիական բանակին զինուորական ամենէն բարձր աստիճանն է Մարէշալութիւնը։ Աւստրիական բանակը Ալպրէխտ Արհիդուքսին մահուանէն ի վեր Ֆէլտ Մարէշալ չունի։ Աւստրիա 52 տարուան մէջ ընդամենը միայն 13 Ֆէլտ-Մարէշալներ ունեցած է։ 14դն է Գերման արդի կայսրը։ Ֆրանց Եոզէֆ կայսրն միայն 8 Ֆէլտ-Մարէշալներ անուանած է, որոնց 4ը — 1848էն մինչեւ 1849— իրենց մատուցած ծառայութիւններուն համար։

ԿԻՆ ՏՈՒԹՈՐՈՒՀԻ ՄՐ. — Վիեննայի համալսարանը փիլիսոփայութեան տոքթորուհիի աստիճանը տուաւ Վարդենպէրկ նորատի կոմտուհիին, որ Ատրիէն Վէրնպուրգ, Պոսական անձնաւորութեան մը աղջիկն է։ քանի մը տարիէ ի վեր իր ուսումնէն բաժնուած է։ Առաջին անդամն է որ Վիեննայի համալսարանը փիլիսոփայութեան տոքթորուհիի աստիճանը կուտայ կնոջ մը. մինչեւ հիմա բժշկութեան տոքթորուհիի աստիճան տուած է կնոջ մը միայն։

ՕՐԱՑՈՑ

1900 ԱՊՐԻԼ 26

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Ն. Տ. 1900	ԵԼՄ. 1316	ՀԻՃՐ. ՌՄԻ
Մայիս 9	Ապրիլ 26	Մուհար. ՌՄԻ

Ծ. Ա. 9.40 | Կէս օր 4.58 | Ե. Տ. 14.20

Ժ.Ը. օր Ցինանց։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.—1798 Ապրիլ 26ին Տէր Ցովհան Միրզա Վանանդեցի ռուսցիչ կը կարգուի Իզմիրի Ներսհատատ Հայ վարժարանին։

—1801 Ապրիլ 26ին Դաւիթ Եպիսկոպոս Ղօրղանեան կաթողիկոս կ'օծուի Էջմիածնայ մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը Պատրիարքարանի գործերու վերաբերեալ կարգ մը հրահանգներ տուաւ Պատրիարքական փոխանորդ Ծէվահիրճեան Տ. Դարբիէլ եպիսկոպոսի։

ՎԱՆԷՆ Պատրիարքարան հասած գրութենէ մը կը տեղեկանանք թէ, այցելու հոլիս Սալանեան Տ. Ներսէս եպիսկոպոս թեմական այցելութեան ելած է։ Տ. Ներսէս Սրբազան Սալանեան ի մասոյ պիտի այցելէ նաեւ Աղթամարայ վանքը։

ՎԱՐՁԱԿԱՆ դիւանի տեսուչ Բարթող էֆ. Թէլեան ու յարաբերական դիւանի տեսուչ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան երէկ իրենց պաշտօնին վերարերեալ ինչ ինչ հրահանգներ ստացան Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարքէն։

ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի Ա. զորձակատար Տէր Ներսէսեան Տիգրան էֆենտիի, գատական պաշտօնատունը երթալով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Դատական նախարար Ապտուլ-Բահման փաշայի հետ։

ԲԱՂ. ԺՈՂՈՎՈՑ դեր առնոպետ Ստեփան փաշա Ալանեան եւ անդամներէն Եուսուֆեան Տիգրան եւ Զայեան Իլիաս էֆէնտիները չարթու մէջ երկիցս տեսակցեցան Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

ՅԱՑՏՆԻ է թէ Բռուսիոյի Առաջնորդ Տ. Ցովսէփ եպիս. Այվազեան Եգիպտոսի առաջնորդ ընտրուած ըլլալով, հաւանութիւն յայտներ է Բռուսիոյէն հրաժարելով Եգիպտոսի առաջնորդութիւնը ընդունելու։ Կը լսենք թէ Տ. Ցովսէփ եպիսկ. Ս. Պատրիարք Հօր արտօնութեան կը սպասէ Բռուսիոյէն վերջնապէս մեկնելու համար։ Մեր առած մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով Ս. Պատրիարք Հայրն եւ Վարչութիւն պիտի յանձնարարեն Տ. Ցովսէփ եպիսկոպոսի հրաժարիլ Եգիպտոսի առաջնորդութենէն եւ մնալ Բռուսիոյ, վասն զի դաւառի մը առաջնորդը ըստ օրինի չի կրնար ուրիշ դաւառի մը առաջնորդ ընտրուիլ եւ մանաւանդ թէ Այվազեան սրբազան Բռուսիոյի վրայ եպիսկոպոս ձեռնադրուած է։

ԿՐ ԼՍԵՆՔ թէ Էնկիւրիի առաջն. Տեղապահ Տ. Եղնիկ վ. Պապայեան հրաժարական զրկած է Պատրիարքարան։ Միւս կողմէ վիճակին ազդայիները փափաք կը յայտնեն որ իրենց նախկին առաջ. Տեղապահ Գալիպոլսոյ Տ. Եղիշէ վարդապետը վերստին հաստատուի առաջն. Տեղապահի պաշտօնին մէջ։

Էնկիւրցիները Տ. Եղիշէ վարդապետէն վերջը Տ. Տաճատ Ոսկան վարդապետն ալ ժամանակ մը իրենց առաջնորդական Տեղապահ ունեցան որուն շնորհիւ տեղւոյն Ս. Աստուածածնայ վանքին մէջ որոնց մը բացուեցաւ թէեւ, բայց լաւ վախճան մը չունեցաւ, վասն զի Տ. Տաճատ վարդապետի այս նպատակաւ հանդանա-

կած կլորիկ մէկ գումարին հաշիւը տակաւին չդիտցուիր թէ ինչ պատճառաւ չէ պահանջուած իրմէ։ Թէպէտ Ամբրոսիոս Վ.ի քննիչ յանձնաժողովին նկատառութեանը յանձնուած է խնդիրը։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ Հայ—հռոմէականները, Մայիսի մէջ, պատգամաւորութիւն մը պիտի ղրկեն Հռոմ, խնդրելու համար Պապէն որ իրենց ծէսէն եպիսկոպոսութիւն մը հաստատուի։ Վատիկան եթէ տրամադիր երեւայ իրագործելու Հունգարիոյ Հայ—հռոմէականներուն այդ փափաքը, զոր երկու դարէ ի վեր կը տածեն. այդ մասին հունգարական կառավարութեան մօտ ալ դիմումներ պիտի ըլլան։

ԹԱՂԱՑԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՊԷՇԻԿԹԱՇ

Ունի հոյակապ երկսեռ վարժարան մը եկեղեցւոյն քովիկը, Մաքրուհեան անուն։ Եկեղեցին այդելողը անպատճառ կը փափաքի անդամ մը մանել այդ բարձրահայեաց շէնքն ու չի ղղջար, գոն որոով մը կը բաժնուի այդ կրթական յարկէն։

Մաքրուհեան երկսեռ վարժարանը 1866ին շինուած է, շնորհիւ Տատեան Առաքել պէյի ջանքերուն։ Ճարտարապետը եղած է Պալեան Սարգիս պէյ։ Այս հոյակապ շէնքին համար ծախք եղած է 6000 Օսմ. լիրա, զոր հայթայթած է Պալեան Սարգիս պէյի տնուսին ողբացեալ Տիկին Մաքրուհի։ Վարժարանի մեծ սրահին մէջ կայ բարերարուհին կիսաբձանը՝ ոսկեզօծ եւ զեղեցիկ։ Բարիզ շինուած՝ նշանաւոր քանդակագործ Մ. Caillet, 1865ին։

Վարժարանը բայի տնօրէնէն ունի 11 այցելու եւ մնայուն դասատուներ, որոնց նկատմամբ պատ. Հոգաբարձութիւնը զոհունակութեամբ կը խօսի։ Ուսմանց ծրագիրը շատ խնամով պատրաստուած եւ ամիսի է, երկք լեզուներ միայն կը դասաւանուին, Հայ. Թրք. եւ Ֆրանսերէն։

Վարժարանին Հոգաբարձութիւնը առատօրէն կը վարձատրէ վարժարանին պաշտօնեաները։ Պէշիկթաշ թերեւս առաջին թաղն է, որուն կրթական պաշտօնեաները նիւթական անձկութիւն չեն կրեր։

Աղջկանց վարժարանին ընդ. դասատարակուհին է Տիկ. Ադալի Սարրաֆեան, որ Մանկապարտէզին առաջին ուսուցչուհին ալ է, տեղեակ է քանի մը եւրոպական լեզուներու, եւ Միացեալ Ընկերութեան օրով երկար տարիներ պաշտօնավարած է գաւառներու մէջ։

Աղջկանց վարժարանին մէջ մասնաւոր խնամածութիւն մը կայ անական աշխատութեանց նկատմամբ. շաբթուան մէջ 3 անգամ ժամ յատկացուած է ձեռագործութեան եւ ձեռագործի. ուսուցչուհիք են Օրք. Փափազեան քոյրերը։ Թէեւ մօտէն չքննեցինք ձեռագործները, բայց կը վկայեն թէ Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանէն շատ վար չի մնար։

Մաքրուհեան շէնքին մէջ է նաեւ Մանկապարտէզը, Պոլսոյ թաղ. մանկապարտէզներուն մէջ ամէնէն աւելի յառաջադէմը եւ նախանձելին։ Մանկապարտէզը կը բաղկանայ երեք բաժանումներէ, 3—4 տարեկան աղաքներէ սկսեալ։

Մանկապարտէզը լիովին ընդունած է գերմանական ծրագիրը. քանի մը գերմանական եւ անգլիական մանկավարժական թերթեր օրը օրին կը կարդացուին եւ նորութիւններ անմիջապէս կը գործադրուին։

Ունի ճոխ դարան մը Միջօսէլեան խաղալիկներու եւ նուէրներու՝ որոնց համար 5-6 հազար ղրշի ծախք մը կը հաշուեն։ Ունի նաեւ ճոխ հաւաքածոյ մը մարմնամարզական գործիքներու։ Մանկապարտէզի սրահը մանուշն ինքնին կը նշմարէ լուրջ հոգածութիւն մը, երբ տեսնէ պատերուն զարդերը՝ որոնք հրահանգիչ եւ ճշմարտապէս գեղեցիկ պատկերներ են խաւն, կրօնական, եւ իրաւագիտական։

Մանկապարտէզի սրահին մէջ հատատուած է Միջօսէլի պատկերը. որուն վերեւ կը նշմարուի իր գրութեան մէկ բնաբանը.

«Լաւագոյն է ուսուցանել քան գինուալ»

Վարժարանին կից կայ գեղեցիկ պարտէզ մը, զոր կը մշակեն մանկապարտէզի փոքրիկները առաջնորդութեամբ իրենց գլխաւոր վարժուհիին՝ Տիկին Սարրաֆեանի եւ Սր. Հայկանոյշ Աէյիսեանի։

Վարժարանը ունի նաեւ ճոխ մատենադարան մը աղջկանց յատուկ։ Երկսեռ վարժարաններն ու մանկապարտէզը ունին 220 աշակերտ եւ աշակերտուհի. ամսական ծախքն է 4000 ղրշ. զոր կը մասակարարեն կէս առ կէս եկեղեցին եւ ծնողքները։ Պէշիկթաշցին իրաւամբ կը պարծի իր մէկ հատիկ մանկապարտէզովը, եւ որուն նախանձելի դիրքը կը պարտի անչուշտ իր վարժարանաց Պատ. Հոգաբարձութեան, եւ մասնաւորապէս անդամներէն միոյն՝ որ լիովին հմուտ է մանկավարժական դիտութեան եւ ձեռնհաս իր պաշտօնին. անդամ է նաեւ Պերլինի Միջոցէական միութեան եւ աշխատակից գերմանական «Մանկապարտէզ» թերթին, որուն միջոցաւ առաջին անգամ ինքն տուաւ գաղափար մը Հայոց՝ մանկապարտէզներուն նկատմամբ։ Այս կարգի օգտակար պաշտօնէութիւն մը իրաւամբ արժանի է հրապարակային գովեստի եւ ժողովրդային երախտագիտութեան, որուն արձագանգ կ'ըլլանք։ Վ. Գ. Ս.

ՏԵՍ չորրորդ երես «ԲԵՐԱ» սիկարի թղթին ծանուցումը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Սանիէլ աստիճան տրուեցաւ Թէհրանի Օսմ. դեսպանատան քարտուղար Թէշատ պէյի։ Սալիսէի աստիճան՝ Հատէմի փոխ-կառավարիչ Իպրահիմ Ֆէվզի էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆ.—Դ. կարգի Օսմանիէ՝ Արտաքին գործոց նախարարութեան քարտուղար Սնմէտ Իզզէթ պէյի եւ Պոլսոյ կազմ. ընկերութեան գործակատար Ալեքսանտր էֆէնտիի։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.— Կայս. Իրատէ մը կը հրամայէ եւրոպական նաւարանի մը հետ բանակցութեան մտնել օսմ. ուժի զրահաւորներու նորոգութեան համար։ Մովային նախարար Հասան բէյի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովը նախընթաց օր նիստ ընելով, խորհրդակցութիւններ կատարեց այդ մասին։ Մինիդէօս կ'ըսէ թէ վաղահաս է թուրքերը մը այն լուրը թէ բանակցութիւնք արդէն իսկ սկսած ըլլան եւրոպական նաւարաններու հետ։ Երբ ծովային նախարարութիւնը վերջնական համաձայնութեան մը յանգի եւրոպական նաւարանի մը հետ, Օսմ. զրահաւորները երկու առ երկու պիտի մեկնին Պոլսէն։ Բանի մը գործարաններ այդ մասին առաջարկներ ըրած են ծովային նախարարութեան, որոնցմէ մին նկատողութեան առնուած է։ Նոյնպէս եւրոպական քանի մը գործարաններ կ'առաջարկեն Օսմ. թորփիլանաւերը նորոգել եւ նորեր շինել։

ԲՐԻՎԼԷԶԱՑԻ մէջ գումարուած յանձնաժողովը, որ պաշտօն ունի 1897ի թուրք-եւեղլէն պատերազմի տարին հեղլէն զօրքերու Օսմ. հպատակներու հասուցած վնասները քննել, Լուբօս զաւառակն այցելեր եւ 80 հոգիներու պահանջները քններ է։ Այդ մասին պատրաստուած տեղեկագիրները կեգր. յանձնաժողովին ղրկուեցան։

ՍՊԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ եւրոպական նախարարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրած է ի մասին այն անպատեհութեանց, որոնք զինուորական հեվալէներուն ժամանակին չվճարուելէն առաջ կուգան։ Այս մասին հարկ եղած հրամանները տրուեցան եւրոպական պաշտօնեաներուն։

ԿԱՅՍ. կառավարութիւնը Ֆրանսայի, Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ իր հիւպատոսներուն հրահանգ ղրկեց որպէս զի այդ երկիրները ներածուած Օսմ. արտադրութեանց մէկ տեղեկագիրը պատրաստելով Բ. Դրան յղեն։

Գ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ վիճակուչները քննելու պաշտօն ունեցող Ալի Բէֆիզ բաշա Շքոտրա հասեր է։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց նախարարութիւնն ընդունեց Զավիէի (Ափրիկեան Տրիպոլիս) կառավարիչ Մէհմէտ պէյի հրաժարականը։

ԳԵՏՆԱՇԱՐԺԻ մէկ քանի ցնցումներ զգացուեր են Շքոտրայի մէջ, որոնց առաջինը զօրաւոր։ Նահանգին ուրիշ կողմերն ալ ցնցումներ պատահեր են։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վերատեսչութեան տնօրէնի օգնական Իհսան պէյ «բսդաճը» անունով պատկերազարդ հանդէս մը պատրաստած է, որ մօտերս հրատարակութեան պիտի տրուի։ Աւելորդ է ըսել թէ այս հանդէսը մեծ օգուտ պիտի ընծայէ թղթատարութեան հետ գործ ունեցողներուն։

ԳԵՐՄԱՆ կառավարութիւնը «Բրուսիական Թաղ» պատուանշանին Գ. կարգը տուաւ Այտընի նահանգին կրթական տընօրէն Իսմայիլ Նայիլ պէյի։

ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՓԷՐ.—«Իքտամ» դիտել կուտայ թէ Քարափի ընկերութիւնը, Լիմնի լիմանի առջեւ, Պոլսոյ քարափին հանդիպող բանջարեղէններու նաւակներէն չափազանց բարձր տուրք կ'առնէ։ Շատ անգամ բանջարեղէններու նաւակներ չեն կրնար իրենց բեռը պարպել ժամանակին, ընկերութեան ապօրինի պահանջումներուն պատճառաւ։ Այս վիճակը ժողովրդեան շահերուն կը վնասէ, քանի որ բանջարեղէններն այնքան անհրաժեշտ պէտք մըն են։ Խնդիրը Զեռնհաս իշխանութեան տեղեկագրուած է։

ՕՍՄ. ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Բարիզի Արուեստահանդէսին մէջ ցուցադրուելու համար կարգ մը առարկաներ շինուած են Արքունի նաւարանին մէջ Օսմանցի արհեստագէտներու միջոցաւ. ա՛հա առոյգ ցանկը.

Ապտիւլղատէր զրահաւորին մօտէը։ Մանրաչափ, կողմնացոյց, հեռադիտակ։ Օսմ. զինուորականի եւ զինուորի մէյմէկ ձեռք համազգեստ, վերջին զրութեամբ հրացան, մարտանաւի մը սրահին կարասիները, զօնսոլ եւ հայելի, երկու ոսկեզօծ քանդակներ։ Աստնցմէ զատ արուեստական առարկաներ ալ կը պատրաստուին, որոնք ի մասոյ Բարիզի Արուեստանոցէսը պիտի ղրկուին։

ԱՅՏԸՆԻ մէջ վերջերս տեղացած յորդառատ անձրեւներուն հետեւանօք, որթատունկերը տեսակ մը հիւանդութեան ենթարկուեր են։ Այս տարի ձիթապտուղի բերքը շատ առատ է եղեր Այտընի մէջ։

ԻԶՄԻՐԻ Ռէժիին գործարանին քննիչ Պ. Թրիսդրամ Մայիս 3ին Պուրնապատի ճամբուն վրայ կողոպտուեր է երեք զինեալ աւազակներու կողմէ, որոնք իրենց զէնքերով սպառնալով, բանի յափշտակեր են իր վրայ գտնուած ոսկի ժամացոյցը, չղթան, արծաթէ լուցկիի տուփն ու 8 անգլ. ոսկին։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՆՈՐ ՍԱԿԱԴԻՆԸ այսօրուընէ սկսեալ կը գործադրուի։ Վրան օրուան թուականը գրուած տոմսակներն ըստ առաջնոյն կամուրջին յատուկ պիտի ըլլան. մէջտեղի նաւամատոյցներուն համար առջի տոմսակները պիտի գործածուին եւ նախորդ զինը պիտի առնուի։ Երթուղարձի տոմսակները կամուրջէն Վոսփոր եւ Վոսփորէն կամուրջ երթեւեկողներուն միայն պիտի տրուին։

Զինուորականներու եւ գպրոցականներու յատուկ տոմսակի գիներն ըստ առաջնոյն պահուած են։ Կառաւարչ չոգենաւերու բեռերու սակագին ալ փոխուած չէ։ Կէս տոմսակ առնողներուն համար երթուղարձի տոմսակ չկայ։ Պարզ տոմսակներուն գնոյն կէսը պիտի առնուի։

Ապօնըմանի տոմսակը միաձեւ եւ միանգամայն պիտի ըլլայ երթուղարձի համար։ Իւրաքանչիւր ապօնըմանի տեսարակ 110 տոմսակ պիտի պարունակէ երթուղարձի համար եւ երկու տիպ միայն պիտի կրնայ գործածուիլ. նաւամատոյցներուն մէջ կըարդները պիտի ծակուին պաշտօնեաներու կողմէ։

Ապօնըմանի տեսարակներուն վրայ թուական չպիտի գտնուի, այլ երկու տասնեակ անուններ եւ թուանշան մը 1էն մինչեւ 12։

Առաջին հատուածին մէջ գտնուող ապօնըմաններուն դոյնը ճերմակ պիտի ըլլայ, երկրորդ հատուածինը՝ նարնջագոյն, երրորդինը՝ մանիշակագոյն։

Շիրքէթի վարչութիւնը զրպանի համար գիւրատար ժամանակացոյց մը պիտի հրատարակէ Թուրքերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուով։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Անգլ. դեսպան Սըր Նիքոլա Օ'Բոնոր նախընթաց օր ընկերակցութեամբ Հանր. Պարտքի վարչութեան անգլ. պահանջատէրերու նոր պատուիրակ Մ. Հանրի Պապինկրէնի, Բ. Դուն երթալով Մեծ Եպարքոսին եւ Արտաքին Գործոց Նախարարին հետ տեսակցեցաւ։ Դեսպանը՝ նոր պատուիրակը Ն. Բարձրութեանց ներկայացուց։

—Պարսկական դեսպան Միրզա Մահմուտ խան եւս առջի օր Մեծ Եպարքոսին եւ Արտաքին Գործոց Նախարարին հետ տեսակցեցաւ։

ՄԷՐԻՊԻ զին. հրամատարն հոս հասաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ եւ Արեւելեան Ռումէլիի իսլամները զեղարուեստական առարկայ մը կը պատրաստեն, զոր Վեհ. Սուլթանին պիտի նուիրեն, Ն. Վեհափառութեան Գահակալութեան 25 ամեայ տարեդարձին առթիւ։ Այս նպատակաւ հանդանակութիւն մը բացուած է։ Սոֆիայի Օսմանեան քոմիսարը 100 ոսկի սորագրուեցաւ։ Օսմ. քոմիսարութեան պաշտօնէութիւնն ու Սոֆիայի իսլամ երեւելիները կարեւոր գումարներ սորագրուեցան։

ՈՂՈՂՈՒՄ.—Մանասթիրի մէջ տեղացած հեղեղումներուն անձրեւներուն հետեւանօք, քաղաքին զետակները յորդեր են։ Բաւական բերդեր քշուեր են ջուրերէն։ Բէրիմ բաչայի եւ մէկ քանի ուրիշ կամուրջներ մասամբ փլեր են։ Նիւթական մեծ վնասներ կան նաեւ գիւղերու մէջ։

ՕՍՄ. ՊԱՆԲԱՑԻ տնօրէն Սըր Համիլտընը Լանկ նախընթաց օր Կայս. Պալատ երթալով, Ա. քարտուղար Թահսին պէյի հետ տեսակցեցաւ։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Ապրիլ 30էն Մայիս 7 մէկ շաբթուան մէջ 216 մահ պատահած են մայրաքաղաքիս մէջ, որոնցմէ 2ը՝ կարմրախտէ եւ 5ը՝ ժանտատենդէ մեռած են։

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ.—Անտոն էֆ. Բէօչէեան նախընթաց օր ժամը 4ին Եիւքսէք-Դալտրրմէն անցած ատեն, Հիտայէդ անուն ջրանկիր մը վրան յարձակելով դաւաղանով դլխէն վիրաւորեց։

ԱՅՍՕՐ Մուհարրէմի 10րդ օրն ըլլալով կայս. զօրքերուն եւ աղքատներուն աշուրէ բաժնուեցաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅԷՆ մաս մը խլամներ մտադիր են Թուրքիա դաղթել։

ՍՈՓՈԿԼԷՍԻ ԴԵՐԵԶՄԱՆԸ ԳՏՆՈՒԱԾ.—Աթէնքէ կը հասնի մեզ հնագիտական մեծ լուր մը, որ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին հետաքրքրութիւնը պիտի շարժէ։ Աթէնքի մէջ գտնուեր է դաղաղ մը, որուն վրայ դրուած կար «Սոփոկլէս» անունը, քիչ մը աւրուած գիրերով։ Դագաղը գտնուեր է Գոլոնոս բլրակին մօտ, Աթէնքի հիւսիսային արեւմտեան կողմէն երեք քիլոմէթր հեռու։ Ինչպէս յայտնի է Սոփոկլէս հին Յունաստանի նշանաւոր մէկ թատերգակն էր։ Դագաղը փոխադրուեր է Աթէնքի Ազգային հնութեանց թանգարանը։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ 8 Մայիս

Ֆրանսական Ռանթ		101 —
Օսմ. Ռէժի	»	328 —
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	ֆր.	23 25
Ռուսկի երկաթուղի	ֆր.	122 50
Օսմ. Պանքա		577 -
Թրանսվալ		75 —

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 7 Մայիս.—Լորտ Ռոսկերդս Մայիս 6 թուով կը հեռագրէ Սմալտիլէ.—«Վէդ գեան ու Սմալտիլի բացատատանն անցանք։ Թշնամին բոլորովին կը նահանջէ դէպ ի Զանտրիվըր-Բրունսդատ։ Երեկ Մաքսիմ թնդանոթի մը առնիք եւ 25 հոգի գերի բռնեցինք։ Մէկ հոգի սպաննուեցաւ եւ 15 հոգի վիրաւորուեցան, երեք հոգի անյայտ եղան»

—Անգլ. բանակը շարունակելով իր յառաջխաղացումը դէպի Օրանժի հիւսիսակողմը՝ գրաւեց Վինպուրկի ու յետոյ Սմալտիլը, որ Պլէօմֆոնդայն-Բրունսդատ երկաթուղիի գծին կայարանն է։ Անգլիացիք Վէդ գեան անցան։ Պօէրները զդալի կորուստներով հետ մղուեցան եւ Բրունսդատի ուղղութեամբ նահանջեցին։

—Զօր. Համիլտընն Վինպուրկի աջակողմը, իսկ Զօր. Հընդրը, ձախ կողմը դըրաւած է։ Պօէրները Բրունսդատ կը քաշուին։

—Պաշտօնապէս կը հաստատուի Վինպուրկի առումը Զօր. Հընդրի կողմէ։

ՍՄԱԼՏԻԼ.—Թրնսբլի զօրաբաժինը զօրաւոր դիրքեր գրաւեց Թապանչուի առջեւ, զոր Պօէրները պարպած էին անկից արտաքսուած ըլլալնուն պատճառաւ։

ՖՈՐԴԻՆԳԻՐԻՄՍ.—Անգլիացիք Վասլ Բիվըրի հիւսիսակողմը բանակած են։

ՈՒԱՐԲԷՆԴԷՐՆ.—Զօր. Պարդըն 4,000 Պօէրներու հետ կռուի բռնուեցաւ։ Անգլիացիներու կորուստն է 5 մեռեալ եւ 25 վիրաւոր։ Պօէրները երեք մեռեալ ունեցան։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսրը Մարէշալ անուանեց զՀօր. կոմս Վալսէրսի։

—Կիրակի իրիկուն տրուած չքեղ հացկերոյթին մէջ, Վիլհէլմ կայսրը բաժակ պարպեց վեհապետներուն եւ կայսերազուն իշխաններուն կենաց, սրտագին շնորհակալութիւն յայտնելով անոնց ներկայութեան համար այս ընտանեկան հանդէսին։ Վիլհէլմ կայսրն աւելցուց թէ բոլոր եւրոպական պետութիւնք պիտի հասկնան թէ Գերմանիա, շնորհիւ իր հեռեւած քաղաքականութեան, կրնայ բարեկամ մնալ ամբողջ աշխարհի հետ։

Ցետոյ Ֆրանց-Եոզէֆ կայսրը բաժակ պարպեց Գահաժառանգ իշխանին կենացը եւ. ըսաւ թէ բարեբաղդութիւն կ'ղդար Գահաժառանգ իշխանին հանրային կեանքի մէջ մուտքը ողջունելով։ Աւելցուց թէ ատոր մէջ կը տեսնէ բարեկամական նշան մը թէ Հոէնցոլլըրնեան եւ Հապսպուրկեան գերդաստաններու նախնիքներուն միացումը եւ հաւատարմութիւնն ապագային ալ պիտի չարունակուի։

—Գերման սպայակոյտին պետ Զօր. Շլիֆրն հացկերոյթի մը առաւ ի պատիւ աւստրիական սպայակոյտին պետ՝ Պարոն Պէքի։ Զօր. Շլիֆրն բաժակ պարպեց աւստրիական բանակին, յոյս յայտնելով թէ գերմանական եւ աւստրիական դաշնակից բանակները յաջողութիւն պիտի ունենան պատերազմի ատեն։ Պարոն Պէք պատասխանելով ըսաւ թէ իտալական քաջարի բանակն ալ կը փափաքի մասնակցիլ աւստրօ-գերման Զինակցութեան մէջ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ֆրանց-Եոզէֆ կայսրը հոս դարձաւ եւ խանդավառութեամբ ծափահարուեցաւ անաղին ամբոխին կողմէ։

ԲԵՌԼՍՊՈՒՐԿ. — Ռուսիոյ Զարն ու Զարուհին հոս դարձան։

ՊԱՐՁԵԼՈՆԱ.—Անկարգութիւնները կը շարունակեն Պարչելոնայի մէջ։

ԲԱՐԻԶ.—Բարիզ-Վէրսայլ երկաթուղիի գծին վրայ երկու կառախումբեր իրարու բաղխեցան։ Զորս հոգի սպաննուեցան եւ բազմաթիւ անձեր վիրաւորուեցան։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Մայիս.—Անգլ. զօրագունդերը իրենց գիրքէն խախտեցին Ֆորդինսբրիսի Պօէրները։

—«Թայմզ» կը շնորհաւորէ Լորտ Ռոպերդն իր ուղղամտութեան համար, որ մեթոտիկ կերպով յառաջանալուն մէջ կը կայանայ։

ԲԱՐԻԶ.—Բեղրսպուրկէն կը հեռագրեն թէ բազմաթիւ ռուս կամաւորներ ի մասոյ Թրանսվալ պիտի մեկնին՝ պօէրական կարգերուն մէջ կռուելու համար։

—Դաւառներու թաղապետական ընտրութիւններն ընդհանրապէս հանրապետականներուն նպաստաւոր են։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 25 Ապրիլ

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	ֆր. կ.	25 13
Ռուսկի երկաթուղի	ֆր.	121 25

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Օ. Ռ.	25 10
Ամէնէն բարձր գին	»	25 18
Ամէնէն վար գին	»	25 8
Ռուսկի երկաթուղի	ֆր.	120 75
Ամէնէն բարձր գին	»	121 —
Ամէնէն վար գին	»	120 50

DOCTEUR NUYYAB ALI

ՏՈՔԹ. ՆԻՒՎԱԱԲ ԱԼԻ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՅԻ ԱԿՆԱՐՈՅԺ

Հնդկաստանցի նշանաւոր ակնաբոյժ Նիւվվաբ Ալի խան, որ երկար ատենէ ի վեր ակնաբուժութեան արհեստը կատարեալ ճարտարութեամբ ի գործ դրած է օտար երկիրներու եւ մանաւանդ կայսերական նահանգներու մէջ, եւ ամէն տեսակ հինցած եւ նոր աչքի հիւանդութիւնները դարմանած է կատարեալ յաջողութեամբ, այս անգամ Հնդկաստանէն վերադարձած ըլլալով Բերա, Թէքէք ծատէսի 63 թիւ տանը մէջ հաստատուած է։ Ամէն առաւօտ ժամը երկուքէն մինչեւ ինը հիւանդներ կ'ընդունի, նմանապէս Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը երկուքէն մինչեւ ինը ձրիարար կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները։ 1—30

ՆՈՐ ՊՏՈՒՅՏ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ԹԱՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՍԱՐԸԵԱՐ—ԵԷՆԻՄԱՀԱԼԼԷ

Շիտակը այս տեղերը այցելել պիտի չուզէի, եթէ չիմանայի որ Եէնի Մահալլէի մէջ վարժարան մը ունինք։

Բարձրերը՝ լերան կողմն վրայ, ընդարձակ շէնք մը հեռուէն տեսած ատենս, սա ըլլալու է ըսելով դէպի այն կողմը կ'երթայի ու յուսախաբ եւ կը դառնայի։

Մէկ մ'ալ չուկային մէջ, գինետուներէ պաչարեալ, խանութներու վրայ նստած հայ վարժապետ մը տեսայ, որ չգորսուելու համար հայերէն մեծ տառերով անունն գրուած էր։

Շատ խմաստութեամբ բացած են վարմը թէ Հոէնցոլլըրնեան եւ Հապսպուրկեան գերդաստաններու նախնիքներուն միացումը եւ հաւատարմութիւնն ապագային ալ պիտի չարունակուի։

—Գերման սպայակոյտին պետ Զօր. Շլիֆրն հացկերոյթ մը առաւ ի պատիւ աւստրիական սպայակոյտին պետ՝ Պարոն Պէքի։ Զօր. Շլիֆրն բաժակ պարպեց աւստրիական բանակին, յոյս յայտնելով թէ գերմանական եւ աւստրիական դաշնակից բանակները յաջողութիւն պիտի ունենան պատերազմի ատեն։ Պարոն Պէք պատասխանելով ըսաւ թէ իտալական քաջարի բանակն ալ կը փափաքի մասնակցիլ աւստրօ-գերման Զինակցութեան մէջ։

Վիեննա.— Ֆրանց-Եոզէֆ կայսրը հոս դարձաւ եւ խանդավառութեամբ ծափահարուեցաւ անաղին ամբոխին կողմէ։

Բեռլսպուրկ. — Ռուսիոյ Զարն ու Զարուհին հոս դարձան։

Պարզելոնա.—Անկարգութիւնները կը շարունակեն Պարչելոնայի մէջ։

Բարիզ.—Բարիզ-Վէրսայլ երկաթուղիի գծին վրայ երկու կառախումբեր իրարու բաղխեցան։ Զորս հոգի սպաննուեցան եւ բազմաթիւ անձեր վիրաւորուեցան։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

Լոնտոն, 8 Մայիս.—Անգլ. զօրագունդերը իրենց գիրքէն խախտեցին Ֆորդինսբրիսի Պօէրները։

—«Թայմզ» կը շնորհաւորէ Լորտ Ռոպերդն իր ուղղամտութեան համար, որ մեթոտիկ կերպով յառաջանալուն մէջ կը կայանայ։

Բարիզ.—Բեղրսպուրկէն կը հեռագրեն թէ բազմաթիւ ռուս կամաւորներ ի մասոյ Թրանսվալ պիտի մեկնին՝ պօէրական կարգերուն մէջ կռուելու համար։

—Դաւառներու թաղապետական ընտրութիւններն ընդհանրապէս հանրապետականներուն նպաստաւոր են։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 25 Ապրիլ

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	ֆր. կ.	25 13
Ռուսկի երկաթուղի	ֆր.	121 25

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	Օ. Ռ.	25 10
Ամէնէն բարձր գին	»	25 18
Ամէնէն վար գին	»	25 8
Ռուսկի երկաթուղի	ֆր.	120 75
Ամէնէն բարձր գին	»	121 —
Ամէնէն վար գին	»	120 50

DOCTEUR NUYYAB ALI

ՏՈՔԹ. ՆԻՒՎԱԱԲ ԱԼԻ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՅԻ ԱԿՆԱՐՈՅԺ

Հնդկաստանցի նշանաւոր ակնաբոյժ Նիւվվաբ Ալի խան, որ երկար ատենէ ի վեր ակնաբուժութեան արհեստը կատարեալ ճարտարութեամբ ի գործ դրած է օտար երկիրներու եւ մանաւանդ կայսերական նահանգներու մէջ, եւ ամէն տեսակ հինցած եւ նոր աչքի հիւանդութիւնները դարմանած է կատարեալ յաջողութեամբ, այս անգամ Հնդկաստանէն վերադարձած ըլլալով Բերա, Թէքէք ծատէսի 63 թիւ տանը մէջ հաստատուած է։ Ամէն առաւօտ ժամը երկուքէն մինչեւ ինը հիւանդներ կ'ընդունի, նմանապէս Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը երկուքէն մինչեւ ինը ձրիարար կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները։ 1—30

ժարանը չուկային մէջ, որովհետեւ չուկայի մէջի աղմուկը զգալի ընել չի տար տղայոց չենկոցը։

Վարժարանէն ներս մանելու ալ հարկ չտեսայ, որովհետեւ նոյն իսկ դուրսէն ներսը կը տեսնուի։

Ուսումն. Խորհուրդը լաւ գիտէ թէ մասնաւոր դպրոց մը ինչ պայմաններով կարելի է բանալ. ինչու ինքն ալ միւս նոյն դիտողութիւնները չըներ Աղգ. վարժարանի մը համար։

Տղայք ինչ պիտի սորվին այդ խամաճուժին մէջ. մեղք չէ՞ դասատուին ջանքերուն որ մօրուքը տնկած երիտասարդը պատուհանէն դուրս կը նայի, կարծես վարը տեղի ունեցած վէճերն ալ հանդարտեցնելու համար։

Ինչ որ ըսուած է Պէօյիւքտէրէցիներուն, կրնանք ուրիշներուն նոյնը կրկնել Եէնի Մահալէցիներուն համար ալ. հազիւ քանի մը քայլ առած էի, տեսայ ծանոթ դէմք մը, որ բարի եկար մաղթելէ վերջ, «Կարծեմ զիւղերը պտըտողը դուն ըլլալու ես» ըսաւ։

—Ինչո՞ւ ինքզինքդ չես յայտներ որպէս զի մեր զիւցածներն ալ մենք քեզի իմացնենք։

—Դալուս զրջացի, պատասխանեցի, ինչ է, այս վարժարա՞ն է,

—Մի հարցներ այս դեղին բաղդէն է։

—Ինչո՞ւ։

—Որովհետեւ ժամանակ մը Նիքոլիին խառուէ—մեխանային դէմ, ծոլին եղերքն էր, որուն մէկ կողմը աղբ կը թափէին։

—Ինչ պատճառ կար այն տեղ բանալու։

—Վասն զի Շալճեան անունով ազնիւ երիտասարդ դասատու մը այն տեղ մասնաւոր վարժարան մը բացեր էր եւ ծնողքներէն լաւական բարձր ամսաթոշակ մը կը պահանջեր։ Հոս եկող մինոյ աղաները քիչ մը կածի են, կառքով ջուրերը կ'երթան, Զիլա սուեի, Զրջրի, Բեատանէի եւն. եւն. ջուրեր կը խմեն, ուտելիքի բարա չեն խնայեր, բայց զպրոցի սակ չեն տար։ Զգենք որ այն ատեն 100 տուն Հայ կար, հիմա 8—10 տուն կայ. ինչ ընեն, աս սանկ չըլլար ըսելով թաղային վարժարան մը բանալ որոշեցին ու ճիշդ անոր քովիկն ալ վարժարանը բացին, քեխեան կանչելով, ապսպրեցին որ նաւամատոյցի զլուխը սպասէ եւ տմառանոց եկող Հայերը համոզէ որպէս զի զաւակնին զեղին վարժարանը դնեն։

«Ինչ վէճեր, կռիւներ տեղի ունեցած են այն տաեն. չիտակը հիմա ալ կ'ուզեմ որ մէկը գայ ու հոս աղէկ տեղ մը վարժարան բանայ, այն տաեն վատաս եղիր որ վարժարանը անոր քովիկը կը տանին դրամ ալ կը ժողուեն տեղ ալ կ'առնեն, կարելի է վարժարան ալ կը շինեն, ինչպէս այն տաեն որոշեցին ու Բաղար Պաշին եկեղեցիի ու զպրոցի հողեր առին, բայց հոլը եկաւ հողերը տարաւ»

—Ո՞ւր, հարցուցի զարմացմամբ։

—Մարդ չի գիտեր, նոյնիսկ գնողները. գիտե՞ս ինչի կը նմանին այս տեղի զործերը. զուլումճիի աչկերանցին որ չարաթը մէկ երկու մէհիտ կ'առնեն, ամառուան կիրակիները հոս կը վազեն խեղճերը ճախայով մը ամբողջ վատակնին կ'ուտեն, երկուշարթի առաւօտ կը մնացեն թէ իրենց բարանները ինչպէս խարճեր են ու հաչիւը չեն գտներ։

ՎԷՎԷՅԻՄԷՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐՔ

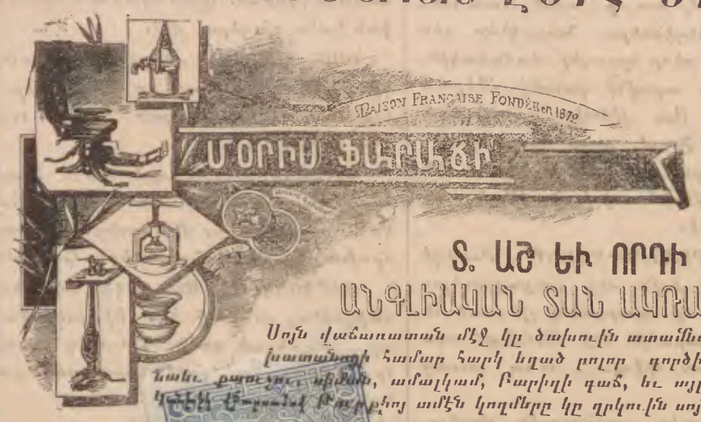

Մերբիպանի փողոց, թիւ 17, Ճետիտ Խան թիւ 3

Տ. ԱՇ ԵՒ ՈՐԴԻ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՏԱՆ ԱԿՌԱՆԵՐ

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին ատամնաբուժական աշխատանքի համար հարկ եղած բոլոր գործիքները, ինչպէս նաեւ բաբելոյ, սիմանտ, ամալկամ, Բարիզի գաճ, եւ այլն։ Կանչել մ-ուսով Թուրքիոյ ամէն կողմերը կը զրկուին սոյն ապրանքները։

BRASSERIE DE LONDRES

ԳԱՐԵԶՐԱՏՈՒՆ ԼՕՆՏՐԸ

(Հին Սանքրալի տեղ, Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 284)

Տ. ԵՒ Դ. ԲԱՐԱԵԱՆՕԲՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐ

Ժողովրդական սիրուն կեդրոնատեղի մը ընելու համար ներքին ճոխ կահաւորման եւ ամէն պիտոյից համար եւ ոչ մէկ զոհողութիւն խնայուած չէ։

Ճաշարանի մասին ամէն խնամք տարուած եւ Արեւելեան ու Եւրոպական եղանակաւ ընտիր կերակուրներու ամենալաւ խոնարան մը մը կազմակերպուած է։

Ըմպելիները մեծ զործարաններու առաջին տեսակ արտադրութիւններն են։

Տեղական եւ օտար լրագիրները կը գտնուին։

Մաքուր եւ կանոնաւոր սպասարկութիւն

ԷՔԻԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ"

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԷԿ ՄԻԼԻԵՈՆ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15 ½ միլիոն ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարուց մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու համեմատութեան ԳՐԵԹԷ ԿՐԿՆԸ]

Աշխարհի մէջ գտնուող ոչ մէկ ընկերութիւն

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ զործատեսութիւն ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ պահեստի զումար ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼԻ չափ շահարաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի ԱԺԱՆ և աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւնն ուրքան ԷՔԻԹԱՊԼ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԳԱԼԴՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պաճճէ-Գափու, Անճիլատի Խան Թիւ 20, 21 եւ 22

ընկերութեան դրամատունը

Լոնտոն, ԱՆԳԼԻԱ ՊԵՆԲԱ

Բարիզ, ՖՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ՆԻՈՒ-ՀՈՄ

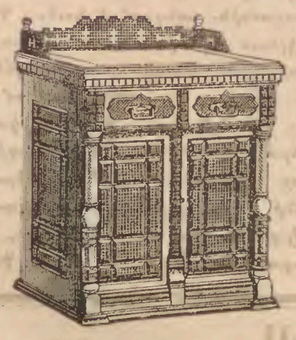

Ամերիկեան ԱՇԽԱՐՀԱՏԱՆՕԹ կարի մեքենան որ բոլոր կարի մեքենաներուն հետ կը մրցի

ՊԱՐԶՈՒԹԵԱՄԲ
ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

(Ո-ԼԴԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԾՈՒԱՆՔ ՄԳԳԱՅԻՆ)

Շիքագոյի, Բարիզի, Անվէրսի եւ բոլոր մեծ ցուցահանդէսներու կողմէ ստացած ոսկեայ մետալներն այս մեքենային գերազանցութիւնը կ'ապացուցանեն։

ՆԻՈՒ ՀՈՄ կը կատարէ ամէն աշխատութիւն։

Կը կարէ էն հաստ ու էն բարակ կերպասները, ինչ որ ուրիշ ոչ մէկ մեքենայ կրնայ ընել։

Անհրաժեշտ ամէն կոշկակարի, դերձակի ու ընտանիքի։

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՄԻԱՆԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ.—Սիրքէճի Թէօրիւլիւ խան թիւ 3։

ՄԱՍՆԱՃԻՂ { Դալաթիա, Պէյօղլու Միլլէթ խան թիւ 33, Իզմիր, Համիտիէ ճատէսի թիւ 39։

Գնողներու համար վճարման դիւրութիւններ կան.—Մեքենայից զործածութեան եղանակին ուսուցումն եւ նորոգութիւնք ձրիապէս պիտի կատարուին վաճառատան կողմէ։

ՏՊԱՐԱՆ „ԾԱՂԻԿ"

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն օր եւ ամէն գիշեր միջեւ լոյս բաց է

Կը տպէ ամէն լեզուով և ամէն տեսակ տառերով տետրակներ, հաշուեցոյցներ, նամակագրքեր, այցատոմար, մնահաղ, հարսանեկան հրաւիրագիր եւ այլն, շքեղ ու մաքուր տպագրութեամբ։

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ՁԱՓԱՒՈՐ ԵՆ — ԳԻՄԱՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

RÉRA ՐԵՐԱ

ՍԻԿԱՐԻ ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹ

ՔՈՔՆ ԳԱԶԱՂԻՔԱԿԱՆ

Այս անպատմելի գրամոլական սիկարի թուղթ ուղղակի բերել տալով, «ՐԵՐԱ» անուամբ հրապարակ հանած եմ, մասնաւորապէս իրենց առողջութեան հոգածու ծխասիրաց համար։

ՐԵՐԱ սիկարի թուղթին համար ուելորդ է գովեստներ չգայլել, քանի որ զործածողները մէկ անգամն պիտի համոզուին անոր տատելութիւններուն՝ որք այս թուղթին արագապէս ծատման ապրակները պիտի ըլլան։

ՐԵՐԱ սիկարի թուղթը սեսակի ապտուութիւնէն զատ, սրտի զգոնակութիւն ալ կը պատճառէ իր չքնդ եւ նուրբ կողքով, եւ մարքի զգոնակութիւն ալ կը պատճառէ կողքին մէջի կողմը եւ տատիրուն տակը գտնուող զունաւոր քարտեսով որ կը ներկայացնէ Դալաթիոյ, Բերայի, Բանկալթիի, Շիշլիի, Ֆէրիքէօյի, Գապալթաչի, Պէյեկիթաչի եւ Օրթաքէօյի պողոտաները եւ փողոցները ամենայն կատարելութեամբ։

ՐԵՐԱ սիկարի թուղթին կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Զաղմաղճըլար Զիւմպիւլիւ խան թիւ 18։ Կը գտնուի նաեւ ամէն ծխավաճառաց եւ թղթավաճառաց քովը։

— Ցանձնակատարներու համար մասնաւոր զեղչ։

Կողքերուն վրայ «PÉRA» բառը եւ մէջի կողմը գանուած քարտեսս չի գտնուող պրակները կեղծ են։

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ 9—60

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ՄԱՔՍԻՄ ԳՈՒԼՄԷՐ

ԱՆԻԾԵԱԼ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Է

Ճամբուն վրայ, Ժան Մօռնա տեղէն չշարժեցաւ։ Աչքերը միշտ յառած՝ անտառին ան լուսաւոր պատուհաններուն վրայ, իր քիչ մ'առաջուան մտահոգ դիրքը կը պահէ։ Ու կը մտածէ։

Հոն, այդ փակ ապակիներուն ետին, բացդոյն կերպասներով կախուորած այդ խոնարհ սենեկին մէջ, ինչ կ'ընեն անոնք։

Եւ, մտովի, կը բանայ պատուհանները, վարագոյրները վեր կը ժողվէ, եւ Սլաւուհոյն պաշտելի դէմքը կը դիտէ հիացեալ։

Գիշերը ցուրտ է. այս եղանակին մէջ յաճախ կը ձիւնէ։ Երկինքը, որ պահ մ'առաջ ասղերով լեցուն էր, յանկարծ մթագնեցաւ։ Ճամբան խաւարի մէջ մնայ։

Յանկարծ, Ժան Մօռնա կը սարսռայ եւ իր զգացած սարսռութեան տակ, ամբողջ մարմինը կը դողայ։

Բարձրահասակ մարդ մը, որ շուտ շուտ կը քալէր, մութին կը զատուի որոշապէս։ Դէպի անտառին տունը կ'ուղղուի։

Լեռնականին բավանդակ արիւնը պաղեցաւ իր երակներուն մէջ, եւ իր թաւ ու սեւ յոնքերուն տակ աչքերը բացեր կ'արձակեն։

—Այո, մա՛րդ մը անտառին տանը մէջ, Սանուա Կոմսուհոյն քով. ան՝ տանը գլուխը միայն կրնայ ըլլալ, զեղեցիկն Ռոժէ, Նատէժի նշանածը։

Եւ յանկարծ, Մօռնա շարժուեցաւ, իր ներսիդին բան մը պատռտուեցաւ, եւ սառեալ գաւ մը ճմլեց իր սիրտը։

Ոչինչ չի հասկնար թէ ինչ է զգացածը, բայց վազելու, ճամբարդին կոխոտը ցատկելու, զայն խեղդելու եւ անոր վիակը լերան անդունդներուն մէջ գահավիժելու փափաք մը կ'զգայ։

Ցանը առնելու հասնելով, անծանօթը կարծես պահ մը վարանեցաւ։ յետոյ կամաց կամաց յառաջանալով, դրան ծանր ուռնակը բռնեց եւ յանկարծ ձեռքէն վար ձգեց։

Իսկոյն առաջին յարկէն պատուհան մը կիսովին բացուեցաւ, եւ պաշտելի, խարտեաշ գլուխ մը երեւցաւ վարագոյրներուն մէջէն։

Անծանօթին անուն մը մրմնջեց եւ յանկարծ խուլ ազաղակ մը անոր պատասխանեց։

—Ա՜հ, գո՞ն ես, գո՞ն ես, զոչեց Նատէժ, գո՞ն ես, Ռոժէ։

Իսկոյն գուռը բացուեցաւ եւ շուտ մը վերջին գոցուեցաւ անծանօթին վրայէն։

Ժան Մօռնա, մութին մէջ անշարժ, ընդլայնուած աղաղակ մը, մարթուող անտառին մանչուն մը խեղդեց։

Ինչու համար այս աղաղակն արձակեց էր, ինք որ երբեք չէր մտներ այս տունը. ինչու համար որոնն մէջ այս այրուցքը, այս կրկնակին ցաւը որ իր հոգին կը զալարէր։

Ինքն ալ կը սիրէր Նատէժը։

Այո՛, խենդի մը պէս կը սիրէր։ Զայն տեսնելու համար էր որ հոն կուգար, ամէն իրիկուն, երազելու անոր խոնարհ ատն զոց պատուհաններուն տակ։

Եւ մինչ Մօռնա կը փախչէր խելագարոյս, անտառներու ամայութեան մէջ արձակելով իր զայրոյցի աղաղակները, Ռոժէ ալ Սանուա իր մօր սենեակը կը մտնէր։

—Ո՜հ, բաւ Նատէժ քնելով զայն, գո՞ն ես, իրօք գո՞ն ես։ Անհամբերութեամբ քեզ կ'սպասէինք. ո՞րքան երկար տանն է որ քեզմէ լուր չունինք. բայց ան հոս ես, եւ մեր բոլոր անձկութիւնները կը մոռցուին, մեր արցունքները կը չորնան. ան՝ մեր քով ես, եւ մենք չատ երջանիկ ենք, սիրեցեալդ իմ Ռոժէ։

Եւ խենդի մը պէս, իրր թէ գեռ ողջ ըլլար, սեղմեց զայն իր թեւերուն մէջ, ամենամաքուր զորովանօք։

Ռոժէ լուռ կը մնար։

Արդէ՞ այս զեղումը, այս խոյանքը, որ երբեմն հիացում կը պատճառէին իրեն, այս ժամուս կը նեղէին զինքը։ Իր յոնքերուն մէջեւ, խորանոյ ծալք մը երեւան եկած էր, եւ իր ժպտուն շրթունքներուն անկիւնը խորտամ մը կը փորուէր։

Իսկոյն Նատէժի մեծ ուրախութիւնը փարատեցաւ, եւ կսկծալի վշտի արտայայտութիւն մը կարդացուց անոր շրթունքները, որք յանկարծ իր գէմքին պէս սղմզմնած էին։

Նատէժ մատուց իր նշանածը այն փոքրիկ սրահը, ուր զորավարին կինը, թեթեւաւորէն մրափած, յանկարծ արթնցած էր, թեւերը կարկաչելով այս զաւակին երոյ ձայնը ճանչցած էր։

—Զաւակս, սիրելի զաւակս, քաջ գիւաղի թէ քանի մը շաբաթ մեզ հետ անցընելու պիտի գայիր։ Քիչ մը առաջ այնպէս կ'ըսէի Նատէժի։

Եւ յարեց.

—Նատէժ կը սարակուսէր վրադ, կը կասկածէր քա՛ սիրդդ վրայ, այն միակ զարմին վրայ զոր նշանած մը պարտի ունենալ անոր նկատմամբ որ իր կինը պիտի ըլլայ։ Կը կասկածէր, գեղանին Նատէժ։ Իրաւ է որ այն կասկածը քիչ մը կ'արգարանար, վասն զի գրեթէ երկու ամիսէ ի վեր առանց լուրի թողած էիր մեզ։

Ռոժէ լուռ կը մնար։ Իր մօրը մոռացած սիմոսի մը վրայ նստած, չէր գիտեր ինչ պատասխանել այս կատարեալ արտակարգութեանց արտայայտութեան։ Եւ իր դէմքին տխրութիւնն ա՛լ աւելի չեչտուեցաւ։

Այլ եւս այն ազատ ու անհոգ տղան չէր, այն էապէս Բարիզցին, զոր մենք անանք մեր պատմութեան սկիզբը։ Հոգերն ու անձկութիւնները եկած էին անոր վրայ յարձակելու, անոր գէմքին վրայ փորելով վաղանցուկ խորշումներ, մթագնելով իր մտածութիւնները։

Էլիկ, գեղանի սիկին Ռանտալ, եկած գտած էր զինքը, իրեն մխիթարելու համար այն խոստումները զոր տուած էր անոր, նորածին կիրքի մը առաջին արբշռութեան մէջ։

Արդէն երկու ամիս անցած էին յորմէ հետէ Էլիկ, գրամարկղէն գողցուած երկու հարիւր հազար ֆրանքներն իրեն հետ առնելով, եկած միացած էր անոր, իրեն հետ առնելով փոքրիկ Ժերմանտը։

(Շարունակելի)

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ԱԱԴԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ԱԱԴԱԵԱՆ

Գալաթիա Համամի Փաչա Խան